

ФОРМУВАННЯ МОВНОГО ІМІДЖУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА

Мовний образ сучасного українського студента формується під впливом багатьох чинників. Процеси глобалізації, інтеграції у світовому масштабі зумовлюють необхідність виховання та самовиховання полімовної особистості. При цьому не слід забувати про досконале володіння рідною мовою, адже це та царица, в якій поєднано духовні та морально-етичні якості й нації, і окремої особистості.

За останні роки позиції української мови в українській державі значно зміцнилися: переважна більшість етнічних українців (87,7 % за результатами перепису 1989 р.) назвало рідною саме українську мову; вона суттєво розширила сферу функціонування, охоплюючи не тільки художні твори, а й економіку, політику, культуру. Проте в комунікативній сфері українська мова поступається російській. Мовна ситуація в державі та мовна політика, що проводиться державою, не завжди цілеспрямовані на формування свідомого ставлення студентської молоді до української мови як рідної. Російська та українська мови, далекі від нормативного стандарту, визначають сучасне мовне «обличчя» країни. Мовна безпорадність, невміння створити елементарний текст не сприймаються як «пляма на службовому мундирі». Серед чинників, що спричиняють мовний комунікативний нігілізм визначають: 1) стійку російськомовну атмосферу спілкування, перш за все, у містах; 2) значне поширення в Україні російськомовних засобів масової інформації і продукції маскультури; 3) відсутність цілеспрямованої мовно-культурної політики в державі.

Мовний імідж сучасного українського студента формувалася і формується в двомовній стихії. Одні вчені вважають білінгвом ту особу, яка досконало володіє двома мовами, вільно переходить у користуванні з однієї мови на іншу (У. Вайнрайх); другі визнають, що за двомовності не можна досягти однакового рівня знання обох мов (А. Мейє); треті розрізняють білінгвізм масовий та індивідуальний (Л. Масенко). На наш погляд, двомовна особистість — це людина, яка досконало володіє другою мовою на всіх її рівнях. Очевидно, якщо говорити про таку характеристику студентської молоді, то притаманна вона одиницям. Більшість сту-

дентів перебуває під впливом «масового» білінгвізму, а мова більшості студентів може бути схарактеризована як *суржик*, тобто «змішана мова», що виникає внаслідок намагання носія української мови пристосуватися до іномовного (в нашому випадку російськомовного) середовища. Це реальна загроза для мовця, бо суржик: а) не становить стабільної системи; б) руйнує структуру однієї мови і не сприяє глибокому засвоєнню структури іншої мови.

Існує ще один вимір характеристики мовного образу студентської молоді. Йдеться про *сленг*, тобто молодіжний жаргон. Як вважають дослідники мови, міський і молодіжний сленг уже давно існує в Західній Україні, на Наддніпрянщині можна спостерігати його окремі елементи в українських осередках (О. Ткаченко).

Отже, мовний імідж сучасного українського студента формується під впливом як екстралінгвальних, так й інтролінгвальних чинників. Цей образ «різномовний», особливо в комунікативній сфері. У тієї частини студентів, мовою-комунікантом яких є російська мова, спостерігаємо «суржикування» і «сленгізування» мови (останнє виявляється в російськомовному варіанті). Важливим показником зміни ситуації в цьому питанні на краще є свідоме прагнення молоді до удосконалення власних комунікативних навичок саме рідною мовою. Серед значних чинників, також здатних змінити ситуацію в сфері комунікації, визначають: 1) престижність української мови саме в мовно-комунікативному вимірі, тобто як прийняту в певному соціумі модель мовної поведінки; 2) мовну політику держави, яка повинна стати цілеспрямованішою й послідовнішою; 3) вплив художньої літератури як класичної, так і сучасної, яка окреслилися у велику й потужну силу, здатну задовольнити найвибагливішого читача.

Що ж стосується освітньої ділянки у ВНЗ, тут очевидним є, що курс української мови повинен бути зорієнтований на комунікацію, причому різнорівневу, що й буде визначати основні й додаткові курси з мови: від загального курсу словесності до фахово-профільних спецкурсів.

Отже, мовний імідж майбутнього українського студента уявляється так: освічена людина, яка досконало володіє українською мовою (від сфери побутової до офіційної), а також на рівні опанує одну чи декілька іноземних мов. Такі характеристики, як «суржикування», вульгаризація розмовної мови стають нетиповими й винятковими.